
DÖRT ADIMDA KARABAĞ SORUNU

21.03.2016

20 Mart 2016

TİMETURK | HABER MERKEZİ

Melahat KEMAL

Karabağ'da Azerbaycan-Ermenistan arasında alevlenmesi muhtemel bir savaş Avrupa öncelikli olmak üzere tüm bölge ülkeleri için tehlike arz ediyor.

AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Federica Mogherini, Mart ayı başında Azerbaycan ve Ermenistan'a ziyaretler gerçekleştirdi. Ziyaretler sırasında yaptığı açıklamada Karabağ sorunun çözümü Avrupa Birliği'nin temel önceliklerinden biridir dedi.

Yerevan'da basın mensuplarına açıklamalarda bulunan Mogherini, Karabağ'daki mevcut durumun bu haliyle devam edemeyeceğini ancak askeri çözümün de mevzu bahis olmadığını söyledi.

Karabağ meselesi uzaktan bakıldığında askıda görünse de sessizden ilerleyen bir yapıya sahip. Avrupa'nın en uç köşesinde nihayete erdirilmemiş bu savaş, Avrupa için geçtiğimiz yıla göre daha çok tehlike arz ediyor.

Karabağ sorununda AB üyesi ülkelerin bilhassa dikkat etmesi gereken dört önemli nokta bulunmakta

1. Rusya-Türkiye İlişkileri

Bu noktalardan birincisi Türkiye ve Rusya arasında yeni oluşan düşmanlık durumudur. Moskova ve Ankara arasındaki inatçı ve akıl almaz ayrılık sadece karşılıklı ticarete zarar vermekle kalmıyor, Türkiye'nin turizmine balta vuruyor ve iki devletin Suriye üzerinden çatışması Batılı devletleri tedirgin ediyor. Bu durum ayrıca Rusya ile Türkiye arasında konumlanmış ve her ikisi ile de ilişki içinde olan Kafkas ve Orta Asya ülkelerinde yeni sıkıntılara sebep oluyor.

Rusya ile Türkiye arasındaki gerginliğin geçmişi eskiye dayanıyor. Azerbaycan ve Ermenistan'ın her iki devletle olan ilişkileri uzun zamandır Türkiye ile Rusya arasında gerginliğe sebep olmaktadır. Ermenistan, Moskova'nın de üyesi olduğu Kollektif Güvenlik Paktı Organizasyonu ve Avrasya Ekonomik Birliği gibi bölgesel yapılanmaların üyesi. Rusya ile güçlü güvenlik bağlantıları olan Ermenistan'ın güvenlik sistemi 2015'in Aralık ayında iki devlet arasında imzalanan Kafkaslar'da Ortak Savunma sistemi anlaşması ile daha da kuvvetlendi.

Azerbaycan ile Türkiye arasında sağlam bağlar bulunmakta. Türkçe konuşan devletler olarak birbirlerini kardeş ülkeler olarak tanımlarlar. Azerbaycan, Türkiye ile güvenlik iş birliğine önem vermekte. Ülkenin petrol ve gaz ihracatının çoğu Türkiye üzerinden geçerken yeni gaz hatlarının da açılacağı bilinmekte.

Ancak Bakü askeri durumunu güçlendirmek için son zamanlar yüzünü Rusya'ya döndü: son beş senede Azerbaycan'ın silah ithalatı Rusya'dan yapıldı.

Azerbaycan'ın bağlılığı Türkiye ile Rusya arasındaki boşlukta salınıyor. Azerbaycan'da stratejik hesapları Rusya tarafına doğru kayanların sayısı giderek artıyor. Çünkü kişisel ekonomik çıkarlarına bağlı olarak Batı ya da Türkiye'nin Rusya ile olan rekabetinde kazançlı çıkacağına dair olan inançları giderek azalıyor. Bu durum Bakü yönetimi içinde belirgin parçalanmalara sebep olup yönetim üzerindeki baskıları da arttırıyor.

Bakü ise kendi hesabına daha yakın ilişkiler kurmak için Rusya'nın güçlü ve bitmek bilmeyen önerilerini kabul ediyor. Türkiye'nin Kasım 2015'te Suriye sınırında bir Rus uçağını düşürmesinin ardından Rusya, resmi olmayan bir biçimde yüzünü Karabağ'a çevirdi.

Moskova, Dağlık Karabağ civarındaki bazı bölgelerinde Ermenistan-Azerbaycan arasında soruna sebep olan bölgelerin Bakü lehine eski konumuna getirilmesi ve karşılığında Azerbaycan'ın Karabağ'da ara çözümü onaylaması yönünde çalışmalara başladı bile.

Bu seçenek Minsk grubundan çıkmış olsa da Moskova'nın her iki ülkedeki konumu sağlamlaştırabilir özellikle de Rus arabulucuların tasarının bir parçası olması durumunda. Rusya Dış İşleri Bakanı Lavrov her ne kadar ne kendisinin ne de başka bir Rus yetkilinin tasarıda izi olduğu reddetse de Rusya'nın menfaatleri yönündeki söylentiler kulislerde yayılmış görünüyor.

2. İran'ın Sahneye Çıkışı

Hem Azerbaycan hem de Ermenistan ile sınır komşusu olan İran'ın bölgesel siyasete dahil olması Karabağ meselesine yeni bir boyut kazandırdı.

İran dışişleri bakan yardımcısı Ocak ayında yaptığı açıklamada Karabağ sorununda aracılık yapmaya hazır olduklarını açıkladı. Bu açıklamanın ardından neler geleceği henüz bilinmiyor.

İran Ermenistan ile sıcak ilişkilere sahip olsa da Hazer Denizi'ndeki güvenlik ve enerji meselelerinden dolayı Azerbaycan ile aralarında karşılıklı husumet bulunmakta. İran'ın Azerbaycan'ın Şii nüfusunu kontrol altına almak istemesi, Azerbaycan'ın da İran'daki Azeriler üzerindeki etkisi iki ülke ilişkilerini sürekli gergin bir halde tutmakta. Tahran'ın Karabağ meselesine dahil olması özellikle Moskova açısından konuya bir belirsizlik katacaktır.

3. Ekonomik Sorunlar

Ermenistan ve Azerbaycan'ın içinde bulundukları ekonomik sorunlar, siyasi liderlerin Dağlık Karabağ bölgesinde aşırı milliyetçi maceralara atılmasına sebep olabilir.

Azerbaycan ekonomisi, petrol fiyatlarının düşüncesinden ve ülkedeki devalüasyondan dolayı büyük hasar görmüş durumda. Sosyal huzursuzluk Azerbaycan kırsallarında yoğunlaşmış durumda.

Ermenistan ekonomisi ise Rusya'da yaşanan gerilemeden bir hayli etkilendi. Çünkü Rusya, Ermenistan'ın en önemli ticaret ortağı ve yatırımcısıydı.

4. Güvenlik İhlalleri

Karabağ meselesinin en edişe veren noktası Azerbaycan ve Ermenistan taraflarından yaşanan

güvenlik ihlalleridir.

Gerek Temas Hattı gerekse iki ülke arasındaki uluslararası sınır, düşmanlıklara son verildiği 1994 yılından beri sakin bir dönem yaşayamadı. Ancak 2014 ve 2015 yıllarında bu bölgelerdeki güvenlik ihlallerinde ciddi bir artış gözlemlenir. Sivil bölgelerde ve çevresinde havan ve top gibi ağır silahlar kullanıldı.

Şiddet içerikli söylemler ve dönemsel tırmanışlara rağmen Batı, Karabağ meselesinin son 22 senedir rafa kaldırıldığını düşünüyor. Gözlem heyetleri tarafından bölgeye silah yığıldığına dair sunulan raporlara itibar edilmedi.

Milliyetçi söylemler artıp silah savaşları kızıştıkça Bakü ve Yeravan'da risk seviyesi algısı aşağıya iniyor. Sahadaki askeri durumun güç kullanılarak değiştirilmesi uzak bir ihtimal gibi görünebilir. Ancak bölgedeki son değişimler, özellikle de Rusya ve Türkiye arasındaki vekalet savaşı çıkması ihtimali olayların daha iyi düşünülmesi ve analizlerin yenilenmesini gerektiriyor.

Kaynak/Source: